СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 86. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 16-го квітня 1941. No. 86. Jersey City, N. J., Wednesday, April 16, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВТЕЧА ВЯЗНІВ З ТЮРМИ СІНҐ СІНҐ

ОСІНІНҐ (Ню Йорк). — Три вязні, які відсиджували довгоречинцеві кари в грізній нюйорській тюрмі Сінґ Сінґ при помочи одержаних від своїх спільників ззовні револьверів пробували вирватись з тюрми. При тім згинув один тюремний сторож, один поліцай, один втікаючий тюремник і один посторонній вязень. Два вязні таки втекли, але при помочи поліційних псів їх опісля знайдено і назад запроторено в тюрму. Поліція опісля перевела докладне слідство, — як вязні дістали зброю в руки, а також де взяли мотузки, по яких спускались по мурах. Виявилось, що їх спільники поза тюрмою прислали їм зброю в мішку, привязаним під молочарським возом, що щодня привозить до тюрми молоко. Візник про це зовсім не знав. Зновуж мотузки вкрали в магазині тюрми. Поліція арештувала декого з позатюремних спільників і вони вже признались до вини. Начальник тюрми, Луіс Лос, заявив що це лиш така слава про тюрму Сінґ Сінґ, що хто туди попав, вже не вирветься. Фактично, це найсильніше хоронена тюрма в цілих Злучених Державах Америки.

ІТАЛІЙСЬКИЙ УРЯД ЗНОВ ПРОТЕСТУЄ.

ВАШИНҐТОН. — Італійський амбасадор князь Колонна, вніс на руки департаменту стейту вже третий протест, відносно конфіскати італійських кораблів. В тім протесті говориться, що навіть коли брати внутрішні американські закони, то така конфіската не є оправдана, бо італійські моряки не нищили своїх кораблів аж так, щоб їх не можна було витягнути з портів, а понищили лиш троха, що вони мали право робити, бо це були їхні кораблі.

АМЕРИКА ПІДДЕРЖУЄ ДАНСЬКОГО ПОСЛА.

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Кордел Гол написав листа до данського посла Кавфмана, в якім говорить, що хоч данський уряд запротестував проти його недавньої згоди на мілітарну опіку Америки над Гренляндією, а навіть відкликав його з його становища, то проте американський уряд далі уважає його за повноправного представника Данії, а то тому, що теперішний данський уряд є під натиском націстів і мусить робити те, що наці скажуть. Зате посол Кавфман є на воли і робить те, що наказують дійсні інтереси Данії.

ТЕПЛОТА НЕМОВ СЕРЕД ЛІТА.

НЮ ЙОРК. — Ціла полоса здовж атлянтійського побережжя, широка вглиб краю аж до Шікаґа, нагло зазнала такої високої температури, як серед літа. Люди миттю поскидали плащі, а жінки футра. Проте з горяча пріють. Температура в Ню Йорку осягнула 84 ступнів Фаренгайта, а в Філядельфії навіть 90 ступнів, побиваючи в той спосіб всі знані рекорди, припадаючі на середину квітня. Минулого року середина квітня також була рекордова, але з другого боку. Тоді температура осягнула низшу 28 ступнів. Від теперішнього тепла на очах зеленіться трава і тріскає з дерев листя.

ДОБРОДІЙНИЙ ФОНД НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — В готелі Астор, в Ню Йорку, започатковано збірку на ріжні добродійні цілі міста Ню Йорку. Збірка має досягнути пятьох міліонів долярів. Головою цього руху є бувший головний почтмайстер, Джеймс Фарлі. Він виголосив до 1,200 своїх співробітників палку промову, в якій говорив, що щоб зібрати ту суму не можна задоволитись писанням і телефонуванням, але треба ходити до багачів і усно витягати від них гроші.

СКАРЖИТЬ ЧАРЛІ ЧАПЛІНА.

Н ЮЙОРК. — Чарлі Чаплін не має щастя зо своїми фільмами. Все хтось трапиться, що скаржить його за неправне привласнення ідеї. Колись скаржили його за фільму „Кид", а тепер письменник Берковічі скаржить за фільму „Диктатор". Берковічі говорить, що це він написав історію до фільми „Диктатор" і дав її до прочитання Чаплінови. Той опісля віддав йому штуку і сказав, що вона не надається з огляду на політичні причини. Проте за якийсь час фільма вийшла в дуже подібнім змісті, як це він написав, говорить Берковічі.

ДЖЕЙМС РУЗВЕЛТ ОДРУЖИВСЯ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС. — Найстарший син президента Рузвелта, Джеймс Рузвелт, одружився з панною Ромелею Тересою Шнайдер. Це вже його друга жінка. З першою, з якою мав двоє дітей, він взяв розвід. А коли був хорий і лежав у шпитали запізнався з панною Шнайдер, що була там шпитальною піклункою. Родина Шнайдерів вбога і родичам своєї теперішньої жінки він купив дім. Вінчання вони брали в суді.

СТРАЙК У СТАЛЕВІМ ПРОМИСЛІ В ПОРУ ВІДВЕРНЕНО

„Ди Юнайтед Стейтс Стіл Ко." підписала з юнією сталевих робітників нову умову на основі якої всім робітникам підвищено платню на 10 центів на годину. В той спосіб відвернено в час страйк у тій індустрії, яка відграє найголовнішу ролю в біжучій кампанії національного зброєння. Згадана фабрика затруднює 250,000 людей й має на грубі міліони державних замовлень. Вона пішла на уступки робітникам, коли ходило про підвишку плат. Зате юнія мусіла піти зо свойого боку на уступку і зрезиґнувала з домагання, щоб фабрика була „замкнена" для посторонніх робітників і щоб у ній працювали виключно ті робітники, що належать до юнії. Беручи під увагу це, що недавно до подібного замирення з робітниками прийшла друга величезна фабрика скалі, „Бетлеґем Стіл Ко.", можна припускати, що на сталевім фронті осягнено між власниками і робітниками сталий спокій.

ГОЛ НЕ ПРИПИСУЄ ВЕЛИКОЇ ВАГИ СОВЄТСЬКО-ЯПОНСЬКОМУ ПАКТОВИ

На пресовій конференції секретар стейту Кордел Гол, заявив журналістам, що не треба надавати совєтсько-японському мировому договорови надто великого значіння. Фактично той договір нічого нового в міжнародне політичне положення не вносить, а лише формально закріпляє той стан, який вже перед тим існував. Супроти цього загранична політика далі остає незмінна. Переговори між підсекретарем Самнером Велесом і совєтським амбасадором Уманським будуть час до часу далі вестись.

Проте в вашинґтонських політичних колах говорять що цей договір таки добре діткнув Америку і вона належно відповість за те Совєтам. Першусього потерплять Совєти на довозі ріжних продуктів з Америки, які правдоподібно будуть дуже обмежені, або й зовсім стримані

Китайський амбасадор у Вашинґтоні д-р Гю Ші, виходячи з конференції з секретарем фінансів Морґентавом, заявив без обиняків, що цей договір є дуже прикрою несподіванкою для його краю, не звертаючи уваги на це, що в договорі не сказано виразно, що Совєти перестануть дальшу поміч Китаєви.

ЛІМЕН ЗА ПРОТИСТРАЙКОВИЙ ЗАКОН

Ґубернатор нюйорського стейту Лімен, висказався похвально про ухвалений недавно в стейтовій леґіслятурі законопроект, на основі якого не вільно булоб транспортовим робітникам на нюйорських підземних і надземних залізницях, а також на автобусах, переривати виробу потягової сили, а також залишати поїзди і автобуси посередині дороги. Проти цього гостро виступала юнія транспортових робітників, яка готується в липні ц. р. до страйку. Цей закон дуже їй перешкодив би.

БРИТІЙЦІ ЗАВДАЛИ НІМЕЦЬКИМ ВИБРАНЦЯМ ТЯЖКІ ВТРАТИ, АЛЕ ДЕЩО ВІДСТУПИЛИ ВЗАД

Британське воєнне звідомлення подає з грецького бойового фронту, що британські частини стрінулись у бойовій лінії з націстівською військовою елітою, себто з тими вояками, що в мирних часах творять почесну сторожу Гітлера. Далі подається, що британці перемогли ту дивізію вибранців, як теж нанесли багато шкоди німецьким механізованим частинам. Проте треба було їм таки цофнутись на нові становища, бо німці дуже сильно натиснули на східнім крилі, біля Олімпу. Отже так є, кажеться в звідомленню Юнайтед Прес, що перша зустріч британців з німцями, скінчилась для німців цілковитою поразкою, бо переможено найкращу націстівську частину, яка є „чисто арійська" і складається зо самих вибранців. Німецьке звідомлення подає, що британці ратуються з Греції втечею, та що вже многі покинули Грецію, а інші ждуть в пристанях на черґу. Та з Лондону подають, що це неправда, та що Британія не то, що не забирає війська з Греції, але ще надсилає свіжі сили.

В ЮГОСЛАВІЇ СЕРБИ ДЕРЖАТЬСЯ ДОБРЕ

Югославські армії, занявши в горах певніші становища, продовжають боротьбу з німцями, спиняючи їх дальші наступи. Урядові чинники прямо сміються з берлінських воєнних комунікатів, в яких кажеться, що югославянська армія вже так якби не існувала, коли та армія саме тепер переходить в офензиву. Кажуть далі, що югославянські частини посуваються вперед теж і в Альбанії й заняли пристань Дураццо, що є одною з головних пристаней на Балкані. Теж ведуться завзяті бої біля самого Білгороду, як і в Банаті.

В АФРИЦІ БРИТІЙЦІ СКУПЧУЮТЬ СВОЇ СИЛИ НАД НІЛЕМ

На африканськім фронті бої далі продовжуються біля Тобруку. Але як подає Юнайтед Прес з Лондону, британці не думають витрачувати багато сили на вдержання цеї пристані. Навіть дозволять німецько-британським частинам дійти аж до Сіді Барані, куди були дійшли італійці попередньої офензиви. Британський плян тепер такий, щоб зібрати головні сили над Нілем і там бути готовими до більшого удару, колиб німці захотіли займати египетську територію.

АТЕНИ, СТОЛИЦЯ ГРЕЦІЇ.—Багате в історичні памятки місто останніми днями живе під острахом повітряних рейдів.

НОВА УМОВА СОВЄТІВ З НІМЕЧЧИНОЮ

ВІШІ. — В урядових колах панує таке переконання, що невтральностевий договір між Японією і СССР заключено під натиском Німеччини, яка хотіла доконче відтягнути Совєти від британсько-американських комбінацій на випадок війни Японії з Англією і Злученими Державами. Далі кажуть дипльомати, що давний договір між Совєтами і Німеччиною доповнено тепер новими умовами. Совєти тепер зобовязались достарчувати Німеччині ще більше поживи і сирівців з огляду на нову німецьку офензиву на Балкані. Зокрема вони зобовязались доставити Німеччині 1,200,000 тон нафти пароходами через Чорне море до румунських і болгарських пристаней.

СТАЛІН ГОТОВ ДІСТАТИ ВІД ГІТЛЄРА НОВИЙ „ДАРУНОК".

ЖЕНЕВА. — До Швайцарії доходять відомости, з яких виходить, що є якась правда в тому, що в Москві піднялись розмови на тему Карпатської України. З тим звязана совєтська урядова пригадка Мадярщині, що їй теж можна нагадати „національну меншину". Кажуть, що Сталін мав тепер зажадати від Німеччини за те, що їй уступає та іде їй у всьому на руку, прилучення до Совєтів Карпатської України. Кажуть далі, що отсе домагання мав Сталін передати німецькому амбасадорови, графови Шуленбурґови, щоб його доручив Гітлерови.

КАЖУТЬ, ЩО НАЦІСТИ ПІДУТЬ НА СУЕЗ ЧЕРЕЗ УКРАЇНУ.

ВІШІ. — Столиця французького уряду в неокупованій німцями Франції стала тепер осередком найріжнородніших політичних і воєнних комбінацій. Сталося це на протязі останніх днів. У звязку з тим, як подає Юнайтед Прес, поширюється думка, що німці не захочуть атакувати Туреччину, щоб дістатись до Суезького каналу. Зате заберуть Україну, а потім з України, подадуться на Кавказ, а звідтам підуть на Палестину і Суез. Саме для тої цілі працюють націстівські висланники в Іраку і Сирії, намагаючись здобути ті території для німецької колонії.

ЄГИПЕТ ДУМАЄ ПРО ОБОРОНУ.

КАІРО. — Єгипет знайшовся знову у скрутному положенню, бо на його території появилися німецько-італійські частини. Сам Єгипет не має великої воєнної сили. Він держиться з Великою Британією, але формально не бере активної участи у війні.

БІДА НАВЧИЛА РОЗУМУ.

РИМ. — Тому який тиждень не було видно веселого італійського обличчя на вулицях. Такі були італійці прибиті наслідком постійних невдач на фронтах. А тепер все шаліє з радощів, що щастя обернулось в сторону Італії. Доходить до того, що сам Вірджініо Ґайда дораджує умірковаиість і заповідає, що в Югославії ще не все піде гладко, та що у війні завжди треба бути готовим на те, що можуть прийти невдачі. Тому не треба над міру сумувати, коли зле іде, ні надто радіти, коли добре.

МАЛА СУБМАРИНА ЗАВДАЄ ВЕЛИКІ ШКОДИ.

СТОКҐОЛЬМ. — Норвежці пильно слідкують за малим торпедовим судном, що має всього 597 тон поемности і є по британськім боці, а дуже часто підпливає до норвезьких пристаней і завдає німцям великої шкоди. Виявляється, що залога того кораблика складається зо самих норвезьких рибаків, що походять з Лофотських островів і знають знаменито кожний кутик у пристанях. Тому можуть так часто нападати і завжди вивтікати. Субмарина перебуває правдоподібно в морській базі в Ісляндії.

СВІТОВА СИТУАЦІЯ ЗМІНЕНА.

ТОКИО. — Міжнародня політика, в очах японців, відколи Японія заключила договір про ненапад і дружбу з Совєтами, цілком змінена. Так тепер пишеться в японській пресі й так виясняють ту справу японські політики, згідно з тим, що доносить Отто Толішос, кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс". Для японців цей договір є „перемогою дипльоматії держав „осі" над дипльоматією Злучених Держав і Великої Британії". Передовий японський часопис пише, що тим договором Совєти стали ніби членом держав „осі", та ще визнали Японію провідною в Великій Східній Азії. Далі покликується преса на те, що це є незвичайний випадок, що сам Сталін відпроваджував японського міністра Мацуоку на залізничий двірець, чого ще ніколи передше не було в ніякому іншому випадку. Зокрема японські часописи підкреслюють, що отсим договором виелімінувано те, щоб Японія була змушена боротись на два фронти: зо Злученими Державами і СССР. Згаданий кореспондент ще додає, що цей договір означає кінець Ченґ Кай-шекови.

НА ВСІ БОКИ ЗАПЕВНЯЮТЬ.

ВІШІ. — Совєтський амбасадор А. Боґомолов запевняв китайського амбасадора Велинґтона Ку, що договір СССР з Японією не зміняє совєтського відношення до Китаю, та що Совєти доставлять те, до чого зобовязались.

ВИПРАВДУЮТЬ СОВЄТИ.

ЛОНДОН. — Російські кола, подає Асошіейтед Прес, кажуть, що договір Совєтів з Японією не є звернений проти нікого. Вони твердять, що Совєти готові заключити подібний договір з кожною державою, також і з Великою Британією. Совєти, кажуть москалі, можуть теж, як захочуть, далі допомагати Китаєви, що воює з Японією.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯПОНСЬКО-МОСКОВСЬКИЙ ПАКТ

Московська диктатура зробила нову умову з Японією, котру американська преса привитала такими назвами, як сензаційна, епохальна, а котру одна частина преси навіть порівнала з ноторичною угодою між Сталіном і Гітлером.

Ця угода виглядає на зверха як проста угода про невтральність. Цею угодою кожна з тих двох держав зобовязується шанувати границі й сфери інтересів другої, при чому Японія признає Росії впливи в Монголії, а Росія Японії впливи в Манчуко. Це останнє відразу вказує на далекі наслідки невинного нібито пакту, бо цим уступом советська Росія немовби явно відпекується від помочі Китаєві, котру вона постійно давала й котрою вона ще не так давно перед американським урядом явно чванилася. Умова є отже немовби покиненням китайців на власні сили.

Для Японії ця угода означає заглаєння Росії, себто унеможливлення принаймні на найближчу будучність війни з Росією. Цим самим Японія дістала багато вільнішу руку в Китаю та можливість вільного нападу в полуднево-західному напрямі, проти багатих голяндських, французьких, англійських і американських інтересів. Цим кінцем невинна нібито умова про невтральність звертається гостро проти англійсько-американського союзу. Є вона з російського боку відповіддю на американські заходи приєднати на свій бік советську Росію. Угодою в Москві Росія показала, що вона є проти Англії й Америки.

З цього одначе ще не виходить, що Росія є з Німеччиною. Принаймні тепер ще не можна робити висновку, що Росія тепер стоїть ближче держав оси, як вона стояла до російсько-японського пакту. Між мотивами, що штовхнули Росію на таку угоду, певно найголовнішими є страх німецького наїзду на Росію. Російсько-японська угода означає, що, подібно як Японія, приготовляючися до розправи з Америкою й Англією, старається ліквідувати другий „фронт", себто російський, так само Росія, приготовляючися на можливий напад з боку Німеччини, ліквідує другий „фронт", японський.

Пригноблююче враження, яке пакт викликав в Америці, треба почасти зарахувати на конто несподіванки. Через те, що американський уряд від якогось часу старався на всі способи приєднати на свій бік советську Росію, серед американського громадянства повстали про-советські настрої, серед яких американці думали, що, якби там не було, советська Росія певно воліє демократичну Америку ніж тоталітарну вісь. Московсько-японський пакт причиниться певно до отверезіння американського громадянства в тій точці. Англійський уряд думав, як це видно зо слів Чорчила, що Росія зо страху перед Німеччиною, схиляється до Англії й Америки. Своїм пактом з Японією Сталін показав, що він усе ще не воліє демократичних держав.

З морального боку угода, на скільки справа йде за Росію, є висловом цинічного політичного опортунізму. Але такою видно Росія є, і чим скорше світ це пізнає, тим менше буде мати розчаровань у майбутньому.

ЗАНЕПАД БОЛЬШЕВИЗМУ І УКРАЇНСЬКИЙ РУХ В СССР

(Надіслане з Женеви, Швайцарія).

Українській нації все загрожували в межах СССР з московського боку дві небезпеки, інтелектуальний вплив большевизму і фізичне винищення, перед усім шляхом надмірного визиску і **висилання українського населення з його прадідівської землі.** Перша з цих небезпек значно зменшилась, але тим більше на жаль зросла друга.

Большевизм яко сучасна форма, а разом з тим і купність господарських і суспільно-політичних засобів, московського імперіялізму стояв завжди в більшій чи меншій мірі в протиенстві до його ества, до самих основ, чи краще сказати зародків московського націоналізму в темній народній масі і її хижацькій верхівці. Ціла запозичена „соціялістична ідеольоґія" жовтневої „революції" з цілою її програмою і кличами пасувала до російської минувшини і дійсности як горбатий до стіни. Зрештою петровські „реформи" пасували до Московщини ще менше ніж „соціялізм" до миколаївської Росії, а коли Петро І. спромігся защепити карикатуру европейської культури московській верхівці, то чому Ленін, Троцький і їх валановитий учень Сталін не спромоглись би навалити большевизму на горб, яким була московська верхівка на царській Росії? З тої простої причини, що ця Росія тоді вже не існувала, та тому, що большевизм призначено в першу чергу зовсім не для москвинів, а для чужих націй „СССР".

„Адін саветскій народ".

Ціла дотеперішня історія СССР була низкою намагань кремлівських можновладців перемогти колективізацію, індустріялізацією, конституцією „найбільш демократичною в світі", та іншими большевицькими засобами визвольні рухи поневолених націй, перетопити їх в „адін саветскій народ" і змосковщити в його нутрі. Українці, що перебували поза мурами советської вязниці народів мали багато разів нагоду з непокоєм запитати себе, що зробилось з українським громадянством, а передусім з українською молодю, що не бачила ніколи культурного світа, в отруйній атмосфері большевицької пропаґанди і демаґоґії. Мусимо признати безсторонньо і без зайвого оптимізму, що московські можновладці завдали очевидно українській нації, а перед усім її молоді, величезні інтелектуальні шкоди, безмірні втрати, може більші, ніж господарські. Що пощастить врятувати з сучасного покоління для української нації і держави, ніхто не може знати, але певно, що з того, що Україна втратить, і Московщина не скористає. Нема сумніву, що московські можновладці спромоглися здеморалізувати якусь частину українського населення, а специяльно молоді, але вони **не спромоглися зробити з цих українців большевиків, переконаних слуг московського імперіялізму.** Про це свідчить безсумнівний занепад цілого большевицького ладу, порушення самих большевицьких основ московського імперіялізму.

Комедія з парляментаризмом.

Поспішний, майже панічний відворот московського уряду до національних засад царської Росії не підлягає сумніву. Це не тимчасовий „ухил" Кремля, нетактичний хід для внутрішнього чи зовнішнього ужитку большевизму. Вже приняття „найдемократичнішої в світі конституції" було фактично зрадою засаді всевладности партії. Рада Союзу і Рада Національностей є властиво нічим іншим як двома милицями, на які має опиратися кульгавий большевизм. Ганебна карикатура европейського парляментаризму, Найвища Рада, зробилась потрібною для большевицької оліґархії в такій же мірі, в якій була потрібна Державна Дума для царської оліґархії. Але коли деспотизм почуває потребу ховати свої злочини за параваном „народнього представництва", то це значить, що він занепадає.

Комедія московського „парляментаризму" не могла нікого обдурити ані в самім СССР, ані поза його межами. Партія не мала змоги відступити справді Раді навіть найменшої частини своєї диктаторської терористичної влади, потрібної перед усім, щоб панувати над поневоленими націями, але і в самім московськім „громадянстві" не існували ніколи суспільні елементи парляментаризму. Навпаки, партія намагалась навіть використати „вибори" для скріплення своїх впливів в масах. Гуртками „для вивчення сталінської конституції" мало бути охоплене ціле, а передусім чужонаціональне, населення Союзу. Безглуздість цього пляну, а головно його небезпечність для господарської організації держави виявилась дуже швидко. Отже заряджено „одноосібне вивчення конституції і короткої історії комуністичної партії", себто більш менш дано людям спокій.

Поворот до метод царату.

Наближення а відтак і вибух війни прискорили у великій мірі відворот партії до національних засад царської Росії. Партійну демаґоґію і цілий „комунізм" взагалі відсунено та звернено головну увагу на господарську і кожну іншу мобілізацію держави. Було проголошено засаду — „лучити користь для працівника з користю для держави", отже викинуто фактично на смітник всі попередні так „високі" большевицькі засади про інтернаціональну єдність працівників цілого світу, всі бундючні кличі про готовсть віддати життя за „соціялістичну батьківщину", про необхідність бути всім „такими, як був Ленін" і т. і. Пояснювалося справді стиха, щоб не гнівити німців, що служачи „единій соціялістичній державі", таки служиться працівникам цілого світу, але на цей дурноватий софізм ніхто розуміється ніякої уваги не звертав.

Жадання „лучити користь для працівника з користю для держави", коли протягом двох десятків років перед тим працівне населення визискувалося стало і систематично все в більшій мірі на користь московської верхівки, є остільки безглуздим, що його ніхто розуміється поважно брати не може. В дійсности партія та інші „знатние люді" дбають лише про себе та про те, щоб вдержати цей стан під спільним прапором московського імперіялізму. Але показується, що користь навіть цих людців з користю „держави" получити зовсім не легко. Справоздання советської преси та „дебати" протягом останньої партійної конференції і сесії Найвищої Ради виявляють, що в часі світових подій, які можуть загрожувати самому існуванню СССР, серед партійної, урядової та господарської верхівки шириться нестримно і безмежно звичайнісеньке злодійство на „некористь і працівників і держави", що примушує певно повертатися від заздрости в трунах найвидатніших злодіїв царської доби.

Злодійство й хабарництво.

Стан цей є для московської вязниці тим більш безнадійний, що менші злодії окрадають більших, які сотворили для цього всі моральні і господарські передумови, зробивши пльондрування чужонаціональних земель Московщиною головною основою існування СССР. Всі „законодатні" заходи московських можновладців спрямовані на те, щоб злодійства ударемнити, не дають сподіваних результатів з тої простої причини, що їм бракує навіть ту єдність влади, яку недавно ще репрезентувала партія. Відповідальність директорів советських підприємств основано, наприклад на „одноосібности" їх влади, разом з тим вони мусять давати в тій чи іншій формі „хабарі" промисловим секретарям обкомів і горкомів, що кермують партійними орґанізаціями робітників і службовців в їх підприємствах. Директори відповідають формально лише перед дотичними наркомами, але за діяльністю цих „народніх" комісарів стежить партія, а зовсім не Президія Найвищої Ради.

Хабарництво льокальної партійної „аристократії" по фабриках та інших підприємствах прибрало такі розміри, що Кремль зважився на справді „революційний закон", що порушує найвищі привилеї партійних низів, а саме заборонив уживати комуністів протягом їх робочого чи службового часу для „потреб громадських орґанізацій". Щоб зрозуміти значіння цього розпучливого кроку московських можновладців, треба знати, що підприємства не лише давали при кожній нагоді комуністам відпустки для пропаґанди, спортових уряджень, „мистецької самодіяльности", себто дрантивих аматорських вистав, і т. і., а й видавали їм поза звичайною зарібною платнею ще так звані „премії", отже грубі хабарі. Заборонено також скликати робітників на віча в часі праці. З оглядуж на те, що робітники, вирвавшись з фабрики чи копальні, без гострого примусу на збори не зявляються, а комуністи без специяльної заплати ніякої пропаґанди не провадять, рівнозначні ці зарядження майже з цілковитим припиненням комуністичної акції в СССР.

Занепад большевизму.

Большевизм офіровано таким чином господарським потребам „держави" всупереч попередній засаді, що партійна пропаґанда є найкращим засобом збільшувати запал робітництва до праці. Отже те мізерне збільшення промислового вирібництва СССР, яке після урядової статистики виносить ніби 11%, а справді може існує лише на папері, осягнено шляхом не лише розпучливої мобілізації нових величезних матеріяльних засобів та нових мас робітництва — на самій лише Україні понад пів-міліона протягом самого 1940 р. — а й коштом скорочення до найменших розмірв самої політичної комуністичної акції в межах СССР.

Моральний і політичний занепад большевизму в часі війни є безумовно поразкою московських можновладців як і національно - політичною перемогою України на чолі всіх інших поневолених націй СССР. Але нема сумніву, що московські можновладці намагаються вирівняти свою політичну поразку найбільш безоглядним наступом на українське населення на господарськім полі. Скріплення моральної сили українського визвольного руху дає лише почасти запоруку остаточної перемоги України в боротьбі проти Московщини. Але в межах СССР відбувається хоч і головна, але всеж лише частина цеї боротьби. Це мусять памятати добре всі ті українці, що перебувають поза межами советської вязниці народів. Тому треба стежити уважно за тим, що відбувається на Україні, та пристосовувати свою чинність до потреб визвольної боротьби України.

В. Волинський.

ШВАЙЦАРСЬКІ ВРАЖІННЯ ЗО СОВЄТІВ

„Ґазет де Льозан", подає в своїх числах з 11. і 12. березня враження одного швайцарця, який вернувся недавно до дому, перебувши майже рік під московською окупацією. Він означує місто, де він перебував лише буквою Б. Як видно з опису, це з Білорусі. Він попереджає, що не може всього оповісти з огляду на тих, що там залишилися.

Зазначує, що озброєння червоної армії, яка переводила окуповання, було нове і незле, але одяги були вже кепські, сшиті зле, очевидно у великім поспісі. У деяких були мундури під загортками без ковнірів, а деякі навіть без рукавів. Військо поводилось досить карно, але поміж відділами та за ними посунулись банди цивільних, головно жінок і дітей з візками і торбами, які казали, що їм всеодно куди тікати з советського „раю". Разом з армією зявились аґенти Наркомвнудела, колишнього ҐПУ, з червоними опасками на рукавах, і розпочали негайно увязнання і заслання на основі списків, які їм постачили місцеві шпиги. В першу чергу увязнено представників старої влади, відтак заможнішого населення і інтеліґенції. Купців означено „спекулянтами" і позбавлено їх кожної можности праці. Увязнено й одного лісничого, що недавно оженився, жінка його разом з сотками інших мусіла вивантажувати ваґони, а її шістьнадцятьлітня сестра вистоювала цілими днями перед „Народнім кооперативом", щоб купити трохи бараболі. Потім зникли і вони обидві.

По кількох тижнях прийшов від них якимсь шляхом лист з повідомленням, що вони працюють в копальнях міді за Уралом. Кожне суспільне життя завмерло в невимовно тяжкій атмосфері доносів, підслухування і страху. Що ночі відбуваються труси і увязнення, чути крики, плач, а ранком стоїть часом цілий дім порожнім. Більшість засилається за Урал, а навіть і в сибірську тайгу (праліс). Колхозам населення спротивилось так рішучо, що впровадження їх тимчасом відрочено. Релігійних переслідувань тим часом нема. Щадиться назагал також і учителів. Навчання відбувається в московській, білоруській і жидівській мовах. Вчать сталінську конституцію та змальовують Европу і Америку як пекло працівників. Заявляється, що як Европа викрівавиться, то большевики зроблять в ній свій лад. І перед можністю цього автор виразно остерігає европейське громадянство. Поляки під советською владою лише мріють про те, щоб видістатись.

ВОЛОДИМИР ТАТОМИР

НА ПОДІЛЬСЬКИХ ЛАНАХ

Оповідання з часів визвольних змагань.

(1)

Гарячий літній день хилився до вечора, але спека ще добре докучала. Все томилося, мліло від нестерпної жари. Аж подув підвечірнього вітру охолоджував трохи людей і коней.

Глухо котилися гармати по мягкій дорозі. Це батерія 8. гарматнього полку Української Галицької Армії поспішала на відпочинок у село Слобідку. Втомлене походами стрілецтво нетерпляче виглядало села. Слобідка немов навмисне заховалася десь у глибокому ярі. Та всеж люди і коні чули недалекий відпочинок, обличчя й хлопців повеселіли, на уста рвалася пісня.

Йдучи постійним наступом на схід, на Київ — вони гнали невпинно ворога перед собою й тішилися перемогою, як тішаться малі діти — сонячним днем. Не чули втоми перебутих походів та боїв, хоч уже відо Львова значили шлях мережкою слави, а тугу за рідною Галичиною вколисували піснею й молодим завзяттям юнаків.

У промінях сонця, що заходило, блисли відзнаки, тризуби на мазепинках, яскраво вирізнились червоні зубчатки[1]) від сірих одностроїв, приблідлим полиском відбилося сонце на сивих дулах гармат. Вїжджали в село.

— Подивіться, пане сотнику! Все село вийшло нас витати! — весело гукнув молодий четар, їдучи враз із сотником Мартином на переді батерії.

— Що з того, що витають! Але помогти немає кому нам ворога побороти. Гадають, що без них воно зробиться! — відказав сумовито сотник.

І справді: старинá й молодь вийшли придивитися новому війську. Селяни в ті бурхливі часи звикли були до переходів різних армій і не довіряли їм. Не диво. Часто під приманчивими обіцянками волі, наділів землею, твердої сильної влади, ховалася жадоба грабунку й насили. Але до галичан приглядалися із цікавістю, подивляли в них лад та бадьорість. Це були зовсім інші люди, ніж ті, що недавно були в них та добре далися їм у знаки.

Привітними поглядами й веселими вигуками витали старі дядьки нових своїх гостей. Їх ухопила за серце рідна пісня, молоді завзяті обличчя, стрійні ряди.

Трохи далі від старих стояла громада дівчат: веселі обличчя, вигуки, дзвінкий сміх, від якого стрілецькі ряди рівняються й бундючно йдуть наперед.

Як його проїхати й навіть поглядом не зачепити таку красу?

*

Військо спинилося на майдані біля церкви. Уставили підряд гармати, стрільці зібралися в ласу. Перед стрілецтво виїхав сотник, дякував стрільцям за справність підчас походів і боїв, селянам, що обступили майдан і військо, за щирі привитання, а всіх закликав усіма силами боронити рідну землю.

Слухали селяни цих слів та по свойому роздумували над ними. Їх дивувало, що у промові не було згадки про землю, про ненависне панство, ні лайки, ні крикливих безсоромних слів, які так звикли були чути на большевицьких мітингах.[2]) Їх цікавила галицька говірка, припав до вподоби лад серед випрямлених, поважних-мовчазних стрілецьких лав, одностайність воєцьких одягів. Сотник гарними словами змальовував давні й недавні це ясні картини нашої бувальщини; і кликав до діла, до праці.

Слухала тої промови і мало що-розуміла з неї Мусієва Ярина, не розуміла, бо немов у образ вдивилася в гарного чорнявого четаря, що на силу приборкував свойого бистрого коня. І четареві Йосипові Чмолі впала в очі сільська красуня, і він задивився в неї, мимохіть штовхнув свого карого острогою. Скорчився від несподіваного удару коняка і за біль помстився на буланому сотника, сотник подався в сідлі й мусів перервати свою промову саме в найкращому місці. Грізно глипнув на четаря зпід брів.

— Муха! — пане сотнику, — то й кінь неспокійний, — червоний, мов грань, виправдувався четар, забувши, що це вже вечір, що мухи нема.

Сотник установив службу, розпустив лави, наказав: розійтися на нічліг, і сам, утомлений і недобрий за невдалий кінець своєї промови, поплівся на попівство, куди його запрохали на кватиру.

Задумана верталася Ярина. Сміялися старшини з Йосипа й з вигадки про муху, розходячися й собі по хатах. А стрілецтво тимчасом по клунях, під оборогами, в соломі витягало вже свої втомлені кости й укладалося до сну.

І четар пробирався садами й загородами на свою кватиру під проводом сільського виборного,[3]) чи старости.[4]) Але йому з думки не сходив — ясний, глибокий погляд дівчини. Рад був її пошукати, та зникла з очей, як мала зірка.

*

В Мусія хата велика, на дві половини, з ґанком. Не диво та, рідня велика, тай хата широка. За спокійних часів зїжджалися сюди сини-студенти, і зі сторонніх, хто знатніший, не минав Мусієвої хати. Сюди і примістили на нічліг четаря.

Хоч який був утомлений Йосип, від вечері відмовитися не міг. Не хотів образити господарів. Обхаривши себе трохи, він зайшов на другу половину. Розбалакалися із самим господарем. Це селянин не спроста собі, і в світі бував і письменний, книжок немало на полицях. Поплила жива розмова.

(Дальше буде)

[1]) Зубчатки — відзнаки Української Галицької Армії на вилогах кабатів; ґарматі носили зубчатки червоної барви.

[2]) Мітинґ, англійське слово — віче, збір людей, здебільша — принагідний, а то й із означеною метою.

[3]) виборний — радний, уряд у сільській громаді.

[4]) Староста в Наддніпрянщині, те, що в Галичині — віт, на Буковині — двірник.

ПАРИЗЬКІ МЕСТНИКИ

Підземельна організація жебраків проти німецької окупації.

Німецька армія вмашерувала до Парижа 14-го червня 1940. Від того часу вона стрічається з організованим опором паризьких жебраків. Оці покриті лахами нещасні поставили собі за ціль піднести національну мораль французів та стрясти з отупіння парижан.

Це не перший раз в історії, що паризький підземельний світ відіграє почесну ролю в історії французької нації. Сотки літ тому паризькі жебраки мали свого поета в особі Франсуа Вільйон, що зорганізував жебраків в товариство „Суд чудес", який оспівав та прославив безсмертний французький поет Віктор Гюґо у своїму творі „Паризька Божа Матір" („Нотр Дам де Парі"). Цей „суд" видавав присуди на лихих паризьких урядовців, мстив кривди жебраків та бідних, мав своїх суддів, а навіть свою лаву присяглих.

Тепер ці нещасні каліки, в лахах, ніколи неголені, зорганізували новий „трибунал", який не тільки карає окупантів, але веде широко розвинену проти-шпигунську організацію. Діяльність тих жебраків приносить чимало клопоту німецькому амбасадорові в Парижі, Оттонові Абецові, та самому шефові Ґештапо, Гімлерови, який приїздив до Парижа кілька разів, щоб особисто вести слідство в справі систематичного вбивання німецьких старшин в Парижі. Префект паризької поліції Роже Лянжерон, викручувався як міг перед німцями, вкінці його таки арештували. Та тим активність „товаришів в лахах" не поменшилася. Вони держать тісні звязки з ген. де Голем та англійською розвідкою, передають їм проти-німецький матеріял та помагають їм нищити німецькі фабрики, одним словом, стараються нищити німців усіми можливими способами.

Визначний французький журналіст п. Жак Лерміна, подає цікавий випадок, що виглядає скорше на якусь фантазію, як на дійсність. Однак, він твердить, що історія трапилася в серпні-вересні минулого року. Річ ясна, оповідаючи це в одному американському журналі, він не подає правдивих імен, а підставляє видумані, щоб тим не наражувати французьких жебраків, що дальше „діють" в Парижі.

Втеча французького старшини.

Оповідає Лерміна про одного французького старшину, Антоан Сальтію, (видумане очевидно імя), що втік з німецького полону та скривався в Парижі. Він не мав нікого знайомого, але знав лищ адресу свого товариша старшини, Макса Опеті, який згинув на фронті. Погибший товариш мешкав в одному з найкращих кварталів Парижа. І коли Сальтіє увійшов до помешкання свого товариша, він застав там групу німецьких офіцирів, що пили при столі. Не зважаючи на своє безвиїдне положення, Сальтіє рішився на небезпечний крок, схопив револьвер, який скинув разом з поясом німецький майор, та застрілив його. Не тратячи ні хвилини часу, він почав скоро втікати по сходах на вулицю.

На вулиці Сальтіє не звільнив бігу, аж коли дороги йому не заступив візок жебрака, що продавав якісь там товари. Видячи, що Сальтіє утікає перед німцями, жебрак сказав йому, що коли він хоче втекти від „бошів" (зґирдлива назва, якою французи називають німців), то хай без говорення й запитів іде за ним. Сальтіє послухав і дав запровадити себе до якоїсь криївки над Сеною. Там таємничий жебрак казав пересидіти аж до вечера, коли по нього прийде „сліпий чоловік". І дійсно, вечером, він прийшов, взяв Салтіє та запровадив його до одного кафе, в якому було повно німецьких старшин. Невідомий сліпець казав питати за кельнером „Юстином", який має ним заопікуватися. По відшуканні цього „Юстина", Сальтіє дістався до задної кімнати кафе, в якій оголився та передягся в інше убрання. Звідтам в ночі перевели його жебраки до тайної криївки над Сеною.

Там Сальтіє віднайшов правдивий „суд чудес", про які писав колись Віктор Гюго. Ціле підземеля було завалене местниками Парижа, каліками, сліпцями, дідами в страшних лахах. Коли Сальтіє увійшов до підземеля, „трибунал" местників якраз видав присуд смерти на німецького поручника Ганса Гедріхта, члена третьої округи Центральної Командантури.

Жебраки — французькі паріоти.

Коли Сальтіє представлено до головного жебрака, якого всі називали „шефом", цей останній дуже радісно привітав французького старшину. Він то дав ширші відомости про організацію жебраків-местників.

Він говорив: „Я сам походжу з доброї родини. Я був поетом, однак цілий ряд ріжних життевих невдач, фінансове банкроцтво, нещасна любовна подія і пр., — штовхнули мене на такий шлях. Я живу незалежно, не маю даху над головою, не маю рівнож жадної відповідальности. Прийшла війна. Волоцюга чи жебрак, всі ми почули національний обовязок — стануть в обороні Франції, бо ми всі перш усього французи. Ми могли легко уникнути війни, бо ми не мали ні адрес, ні навіть легальних імен. Та більшість здібних носити зброю, пішла в ряди армії. Багато з нас пішло охотниками до дуже небезпечних місій, як петинання колючих дротів перед ворожими лініями й пр.

„По перемирю, жебраки не чекали, щоб їх „демобілізували". Багато і них втекло до Англії, а інші знову вернули до темних закамарків Парижа. Тут ми постановили згармонізувати нашу акцію. Я вас запевняю, пане, що перші збори нашої організації були дуже зворушливі. Багато з тих, що були штучними каліками перед війною, вернули справжніми каліками, без ніг, без очей.

„Ми постановили ділати спритно й скоро, щоб нищити наїзника на всіх фронтах. Довірочно ділюся з вами, що паризька публика, то що більше, навіть паризька поліція, дали чимало доказів, що й вони з нами".

Антоан Сальтіє став членом „товаришів в лахах". По скочі операції, з якої вийшов „калікою", він одержав цілий ряд важних і спеціяльних доручень, як контакт з англійськими агентами, яких перепачковувано ніччю в малих рибацьких човнах. Це він, що переховував їх, перепроваджував попри німецькі патрулі, а одного разу йому поручено було причіпити знимку ген. де Голя на плечах високого німецького старшини.

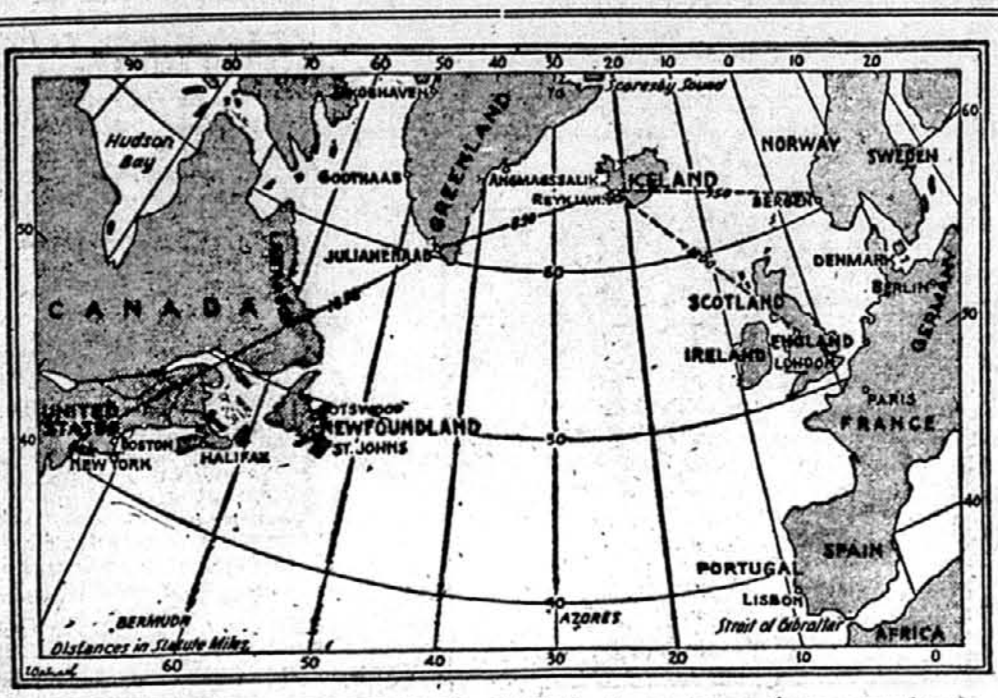
Одного дня, його іменовано членом „трибуналу волоцюг". Йому поручено виконати присуд смерти на поручникові Гансові Гендріхтові, якого відтак знайшли втопленого в Секвані. Дуже часто паризька поліція знаходила повішених німецьких старшин в Буа де Больонь (великий ліс під Парижем).

Отто Абец, на припоручення Гімлера, почав острі доходження проти терору. Не можучи знайти достаточно доказів, він казав арештувати префекта паризької поліції, Роже Лянжерона. Та тим він не здержав жебраків - местників від дальших проти-німецьких виступів. Вони змінили методу боротьби, поперeносили на другі місця свої „головні кватери", в яких плянували скритовбивчі пляни для знищення наїзника їхньої землі.

Коли прийде кінець теперішній війні, Антоан Сальтіє, як один з членів жебрацького трибуналу местників, напише напевно більше про діла тих обдертих та обездолених патріотів паризького підземелля.

Понад 1,000,000 людей в Швайцарії займаються лещетарством.

На Филипинських Островах живе 15,000 прокажених.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ПЕРЕБИРАЮТЬ КЕРМУ.—Американський уряд перебрав оноді під свою опіку остров Гріндяндію, що лежить на північнім сході від Америки. Америка перебрала остров для його значіння для оборони західної півкулі перед можливими нападами з Европи. До Гріляндії з Нової Фунляндії (коло Канади) є 700 миль, а з Ню Йорку 1,775 миль. Цілий остров має всего населення 17,000 душ.

Конвенційні Проєкти

[12]

Братство св. Юрія, від. 160 У. Н. Союзу, в Джемейка, Н. Й., проєктує:

1) Члени, що перейшли зо старого роду обезпечення на новий, домагаються від головної конвенції полекші і більшої дивіденди.

2) Щоб У. Н. Союз видавав календарі даром для всіх членів.

3) Щоб орган У. Н. Союзу виходив кожного дня без ріжниці свят, і щоб у ньому було менше помилок.

4) Щоб Конвенція взяла справу Сиротинця серіозно і створила свій власний притулок, а на вдержання його, щоб створила окремий фонд, на який члени платилиб додатково до вкладок за обезпечення.

5) Щоб відділові секретарі були ліпше винагороджені за їх труд.

6) Щоб змінити статут так, щоб жінки могли обезпечуватись на 1,000 до 50 літ, а не до 45 літ.

7. Коли уряд добирає помічні сили, то треба йому знизити платню.

ЗА УРЯД:

Я. Притика,
Т. Білоус,
Матвій Костишин.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Концерт в честь Івана Франка.

На заклик Злучених Організацій міста Філядельфії, відбулись в четвер, дня 3. квітня збори філядельфійських організацій у справі концерту-академії в честь Івана Франка.

На зборах були заступлені усі головні допомогові організації та горожанські клюби.

Усі приявні представники ввійшли в склад ширшого комітету, а організації, які не мали своїх заступників мають право вислати до комітету по двох своїх представників.

До ділового комітету обрано: д-ра В. Галана як предсідника; С. Чорномаза як секретаря та М. Рибака як касієра.

Концерт відбудеться в галі Тов. Горожан, 847 Н. Франклін ул. у Філядельфії, дня 25. травня ц. р. в годині 8. ввечір.

Прохаємо усі організації м. Філядельфії взяти участь у святі і тим дати доказ нашої пошани великому українському генієви.

За уряд Комітету свята в честь І. Франка:

Д-р В. Галан, предс.;
С. Чорномаз, секретар.

НОВИЙ ПРОТОІГУМЕН ОО. ВАСИЛІЯН

Протоігуменом Американсько - Канадійської Провінції Пресв. Ісусового Серця зістав іменований на місце померлого о. Н. Крижановського, Веніямин Бараник, Ч. С. В. В., що досі заступав місце померлого о. Протоігумена.

Новий протоігумен оо. Василіян уродився дня 25. вересня 1899 в Лютовиськах, повіт Новий Самбір, Західна Україна. До чина оо. Василіян вступив 1924 року, зложив останні монаші обіти 9. серпня 1931 р., а на священика зістав висвяченим 23. серпня 1931 р. До Канади приїхав з початком жовтня 1933 року.

ВІД РЕДАКЦІЇ „СВОБОДИ"

На численні запити в справі збірок на рекордування української пісні під диригентурою проф. Ол. Кошиця, заявляємо, що всі ті гроші, які надсилано до нас на ту ціль, ми зараз відсилали до касієра Конгресового Комітету, щоб виставив відповідні посвідки, бо це є гарантія, що той, що замовляє, дістане за $10 десять рекордів з 20 піснями, або гроші будуть йому звернені в цілости, якщо рекордовання не відбудеться і не буде рекордів. Також подаємо до відома, що й надалі будемо приймати замовлення через „Свободу" в такий самий спосіб, як це досі робили.

ПРОПОНУЄ ЗАВЕДЕННЯ СВІТОВОЇ ПОЛІЦІЙНОЇ СЛУЖБИ

Дня 27. березня промовляв у Торонті перед Клюбом Емпайр В. Бол, адвокат міжнародних нафтових спілок з Едмонтону. У своїм докладі зазначив, що теперішня війна ведеться надармо, якщо по закінченню мира не установиться міжнародної поліційної сили для забезпечення чесности між державами. На гадку Бола, тільки по англійськи говорячі народи є спосібні до ведення такої поліційної служби. Бол винить пацифізм і цинізм за прихід до влади Гітлера та за теперішній світовий конфлікт.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259., відбудуться в суботу, 19. квітня, 7:30 вечером, в гали парохіяльній, 4950 So. Paulina St. Проситься всіх членів прибути на ті збори й вирівнати свої місячні вкладки. — В. Горинець, предс.; І. Побуцький, секр.; В. Гула, кас.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — З причини Великодних Свят збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42., відбудуться тиждень пізніше, т. є. 27. квітня, в год. 2. пополудні, в льокали У. Н. Дому, Пасейк. Проситься зійтись численно. Рівнож поплатити вкладки начас, бо лишається дуже короткий час до вислання розмету до головної канцелярії. Хто не заплатить, буде суспендований. — Петро Головачук, секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ЕНДОКРІННІ ЗАЛОЗИ

У нашій підсвідомости живе певність що ніщо не є ділом випадку, що усім керують невблагані закони. Дещо з цих законів простежено вже досі і розкрито їх таємниці, але чимало є такого майже у всіх царинах наук, де природа ще з заздрістю криє свої тайни перед зором і умом учених дослідників.

Розглядаючи будову тіла людини, бачимо, що воно складається з ріжнородних органів, сказатиб інструментів або знаряддя, яке має виконувати велике діло життєздатности організму. І тому без перебільшення можна сказати, що нема на світі такої малої, а такої складної хемічної фабрики, як тіло людини, звіряти або ростини.

Не є нашим завданням розводитися тут над організацією тіла у всіх його частинах. Покищо вистане нам огляд деяких органів, які призначені до найбільше утаєних чинностей в нашому організмі, без яких нема життя взагалі. Ці органи називає наука „ендокрінними залозами". Коли наші залози нашого організму своїми проводами висилають свої витвори для ужитку організму, то „ендокрінними залозами" називаємо залози тіла тварин, які не мають ніякого проводу, призначеного до висилки готових речовин, а проте виділюють просто до крови питомі собі хемічні сполуки, без яких нема росту, переміни матерії, ані навіть життя взагалі.

Стеження за діяльністю цих дивних творів в тілі тварин тривало дуже довго. Воно можна сказати — триває й донині, й ще не закінчилося. Ролю й значіння ендокрінних залоз вивчено таким робом, що оперативно усувано відповідні залози з тіла раз у віку молодечім, раз у віку дозрілім; з перемін нераз дуже різких, які доводили включно до смерти тих тварин, що їх піддано дослідові, дійшли ми до розуміння вартости й значіння відповідних залоз.

Розріжнюємо ось які залози:

Бурлакова залоза.

Борлакова, щитувата залоза або щитівка (у медицині: Glandula Thyreoidea), яку знаходимо у людей по обох боках гортанки.

Ділання цеї залози найкраще пізнати у дітей, у яких ця залоза з ріжних причин виділює ненормальні соки до крови. Тоді бачимо у дітей наслідки, звані кретинізмом. Такі діти — оскільки взагалі є життєздатними, остаються дуже малими, на все хлухонімими, не видно у них зовсім слідів інтелігенції, мають стало отвертий рот, з якого вистає великий грубий язик. Живуть чисто звірячою частиною життя. Одним словом зле функціонування або брак функцій борлакової залози у дітей спричинює здержання росту, неможливість розвитку нормальної полової сфери, частинне або й повне загальмування розвитку інтелігенції, тяжкі зміни в зубах і шкірі.

Дещо інакше виглядає цей образ, коли людина втратить залозу у дорослім віку. Як довго наука не знала діяльности цеї залози, траплялося, що в дорослому віці через операцію усунено людині борлакову залозу. Тоді при втраті цеї залози виступає на перший плян щораз більший занепад передше нормальної інтелігенції, далі виступає загальна налятість твари й цілої шкіри, яка стає зовсім сухою, бо тратить здібність пріти. Вкінці люди слабнуть і не є в силі виконувати ніякої праці. Серед загального виснаження сил гинуть.

Навколобурлакова залоза.

Другою з ряду залозою, яка у скількости кількох малих зерннят лежить за борлаковою залозою, є навколоборлакові залози. (Glandulae parathyreoideae).

Вже сама близькість положення обох залоз вказує на близькість співділання з борлаковою залозою. Хоч які малі є ці залози, а проте дуже важні, бо наслідки викликані вирізанням усіх частин залози, є такі тяжкі, що неминучо спроваджують смерть. Недостача виділин цеї залози веде до утрати апетиту, викликає велику спрагу, загальні нестримні корчі усієї мускулятури, а вкінці найвищу горячку й смерть. Коли у дітей діяльність навколоборлакових залоз за слаба, тоді діти попадають часто в „спазми", себто корч мязів.

Вилочна залоза.

Наступну єдокринну залозу знаходимо під грудиною дітей до літ 15. Ця залоза є ріжноманітна на вигляд. Звуть її глеза або вилочна залоза (Thymus). Про її ділання можна сказати загально тільки, що вона доводить організм до полової зрілости, а потім гине зовсім так, що ледви можна віднайти місце її існування. На людях не можна було зробити дослідів щодо цеї залози, бо оперативний забіг є за тяжкий і тому лише звірята служили за дослідний матеріял. З дослідів відомо, що звіря, якому можливо скоро після народження витято вилочну залозу, росте дуже поволі, кости його дуже крухкі, а раз зломані не гояться зовсім. Пізніше наступають загальні корчі мязів і смерть.

Надниркова залоза.

Досить добре розсліджена діяльність дальшої ендокринної залози, яка виступає як орган подвійний симетрично понад лівою й правою ниркою, і зветься наднирчана залоза (Glandula suprarenalis).

Коли звірятам зовсім вирізати обі залози, то вони гинуть невідкличано серед проявів цілковитої втрати сил мязів, серед загальної апатії й паралїжу. Як дуже важне явище виступає тоді опадання правильного давлення крови, без якого серце не може виконувати своєї праці. Важну ролю відограє ця залоза у закрашенню шкіри.

Дуже цікава є роля цеї залози у господарці цукру в крови тварин. Людина й всіляка тварина мусить мати до життя стисло означений відсоток цукру у крови. Щоб управильнити і найточніше втримати цей відсоток на одній висоті, ділає в організмах цілий величезний апарат, в якому виділини надниркової залози відограють ролю найменшого трибу або коліщятка.

(Кінець буде).

ПОЖИВА ДЛЯ ВІШІ. У нюйорському порті, на Стетен Айленді, вантажать корабель „Ліополд", що має поїхати до Франції з поживою. Кожний пакунок має червоний хрест і напис по французьки: „Дар народу Злучених Держав". Пожива призначена для людей у неокупованій Франції.

СОВЕТСЬКА ПРЕСА РАДІЄ

МОСКВА. Советська преса переповнена радістю, що Японія і СССР стали добрими сусідами, та що обидві держави рішили „позбутись усього, що ширить між ними ненависть".

Число нервових комірок у людськім мозку обчисляють на близько 200,000,000.

Коло 520 мязів вживається при порушуванню людського тіла.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

В Оборн, Ню Йорк, померла 11. квітня 1941. по довгій недузі

АНАСТАЗІЯ ЯСЬКІВ.

Вступила до Тов. Зап. Січ І У. Н. Союзу 25. січня 1926. року.

Покійна хорувала 2 роки і по тяжких операціях на пістряка упокоїлась, маючи 52 роки, полишаючи в великому смутку мужа Петра й 6 дітей: Івана, Катерину, Михайла, Льва, Йосифа і Евстахія.

Похорон відбувся з дому жалоби, 10 Monrow St., Auburn, N. Y., дня 14. квітня, 1941.

Нехай прибрана земля буде Їй пером!

Секретар.

ПОШУКУВАННЯ ПРАЦІ

Український ЧОЛОВІК ЗО ЖІНКОЮ в молодечім віці без дитини, пошукують праці на фармі — дуже радо у своїх людей 86-7

N. B. c/o SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Нова щіточка до зубів буде тривати довше, якщо її намочиться через ніч у склянці холодної води перед ужиттям.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМ САМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН, ч. 279. Нагінка.

Страшенно голодний Том почав знов оглядатись за тим деревом, на якім він за помочею малпи знайшов їдомі овочі.

За ним невідступно слідували львинята: Як вони пройшли поляну, вони щось занюхали, а опісля зупинились.

Том собі вдивлявся в той бік, куди дивились львинята. Скоро він побачив причину цього. Зза корчів виліз лев, великий гривастий лев.

Переляканий на смерть Том почав від льва утікати. Та лев, штовхнений втечею Тома, почав за ним бігти.